Programa No. 057 – GÉNESIS 48:15 - 49:12

Ñapis pasaj wakichiypi yachakorqanchejña imaynatachus jacob allchisninta saminchaykusqanta wañunan p'unchay qanllaykamujtin kunan chaykunata astawan qawarillasunpuni diosmanta qhelqasqaman jina chaypajtaj Ujtawan ñawirina . *(Gen.48:14)* chijllayta nisqanta:

Israeltajrí makisninta jaywarispa simp'aykorqa, paña makinta churarqa Efraimpa umanman, sullk'a kajpaman; lloq'e makintataj churarqa Manasespa umanman, kuraj kajpaman

Imaraykuchus Jacobqa paña makinta Efrainman churan, lloq'etataj Manasesman. Astawan ñawpajpi rikusunchej Efrainta astawan jatumpaj qhawasqa kasqanta, Manasestaj Efraimpa urampi yaykun. Numeros qhelqapi rikunchej Efrainqa astawan sumajpaj qhawasqa kasqanta, Josuepis kay ayllumanta llojsin. Astawan sumajta llank'arqanku Efrainmanta kajkuna. Imaynatataj Jacob yacharqa jina kananta,? imaraykutaj mana sumaj ñawiyoj kaspapis, paña makinta Efraimpa umanman churarqa? Jose churarqa Manasesta tatampa paña makinman, Jacobtaj Efrainman makinta tijran. Diospa k'anchayninwan Jacobqa saminchayta, Diospa yanapayninta qosharqa sapa ujman, imaynatachus Dios munarqa ajinata.

Yuyarina tunpata, Jacobqa sullk'a kaj wawa karqa, chaywampis kuraj wawa jina bendicionta jap'erqa. Kaypeqa Iskaynin allchhisninta munakorqa, chaywampis Diospa munayninman jina, astawan sumajta ruwanampaj sullk'a kaj Efrainta saminchaykun

Diospa yuyaynenqa mana runaj yuyaynin jinachu, astawan sumajpuni, pay yachan imachus ñawpajman jamunanta, imaynatachus sapa ujninchej wiñananchejta. Diosmanta qhelqasqapi rikunchej Diospa ajllasqanqa, mana runaj ajllasqanwan kikinchu. Israel runakuna Saulta ajllarqanku kamchejninku kanampaj, jatun kasqanrayku, manataj sumajtachu kamacherqa.

Dios ajllan Daivdta, sullk'a kajta, mana kuraj kajtachu, nitaj jatun kajtachu. Diosqa sonqo yuyayninchejta rejsin, noqanchejqa mana chayta rikuyta atinchejchu. Diosqa ajllan pay yachasqanman jina, mana runaj yuyayninman jinallachu. Diosqa munan kuraj kanankuta, mana aychaman jinachu, astawampis Diosmanta jap'ikuspa kawsayninkupi kallpasapa kanankuta.

Munasqa uyarej wawqemasi, Tata Diosqa sonqo yuyayninchejta tukuy tiempo rikushan, noqanchejqa aychaman jinalla rejsinchej pitapis. Chayrayku Diosqa

sumajta ajllayta yachan, mana pantanmanchu payqa. Wakintaqa juch'uy runasta ajllan, chaywan jatuchakujkunata p'enqaypi churanapaj, Davidta ajllarqa jatun runa Goliat nisqata wañuchinampaj. Wakinpeqa sumaj yuyaysapata Pablota jina ajllan, Diospa makimpi churakuspa tukuynejpi Jesusmanta willaranampaj. Pablo nerqa jina, maypachachus aychaman jina pisi kallpayoj kasqayta reparakuni, chaypacha astawan Diospi jap'ikuspa kallpayoj kani.nerqa,, **Munasqa uyarej wawqemasi,** Diospa makimpi churakuy, paypa munaynimpi purispa astawan allimpi kawsakunki. Ñawirina kunanqa 15,16 chijllaykunata, kay Genesis qhelqa, 48 t'aqamanta:

Jinaspataj, Joseta bendecerqa kay jinata: Tukuy Atiyniyoj Dios, pitachus kasorqanku ñawpa tatasniyki Abraham, Isaacwan, pitajchus noqata pusaykachakuwarqa nacesqay ratomantapacha, tukuy sajra kajmanta waqaychawaspa, chay angel kay wawasta bendecichun. Paykunanejta sutiy yuyarisqa kachun, jinallataj tatasniypa sutisninkupis Abrahampata, Isaacpatawan. Paykuna kachunku ashkha wawasniyoj; ashkhas kachunku kay pachapi. (Gen.48:15,16)

Tukuy Atiyniyoj Diostapuni ñawpajta yuyarikun, manaña payllatachu jatunchaykun, Jacobqa Diospi jap'ikuspa kawsakushan kunanqa. Reparana nisqanta: "*...pitajchus noqata pusaykachakuwarqa... chay angel kay wawasta bendecichun...*" Manaña imamanta jatunchakunchu, astawampis Tukuy Atiyniyoj Dios angelninwan payta pusaykachasqanmanta kusikun. Diospa nisqanman jinataj miraykurqanku, ashkhas kanankukama. Ñawirina kunanqa 17-19 chijllaykunata, kay Genesis qhelqa, 48 t'aqamanta:

Joseman mana allinchu rijch'arqa ajinata tatanqa Efraimpa umanman paña makinta churasqan. Chayrayku makinta jap'ispa, Manasespa umanman churayta munarqa. Pay nerqataj: Mana jinachu chayqa, tatay. Kay kajraj kuraj kajqa. Paypa umanman makisniykita churay, nispa. Tatantajrí mana munaspa, nerqa: Chaytaqa yachallani, waway. Paypis uj jatun nacionman tukonqa. Chaywampis kay sullk'a kaj aswan jatun nacion kanqa paymanta nisqaqa, nispa. (Gen.48:17-19)

Joseqa tatan Jacob pantaykusqanta yuyaspa paña makinta Manasespa umanman churananta munarqa. Jacobtaj mana munarqachu, chanta paypis sullk'a kasqanta yuyarerqachá. Kunan ñawirina 20-22 chijllaykunata:

Jacobqa chay p'unchaypacha paykunata bendecerqa: Qankunaj sutiykichejta oqharispa,, israelitasqa bendicionta qonqanku, nenqankutaj: Efrainwan

Manaseswan ruwarqa, ajinata, nispa. Ajinata Israelqa Efraintaraj ñawpajman churarqa Manasesmanta nisqaqa. Chantá Joseman nerqa: Noqaqa wañupusajña; chaywampis Diosmin qankunawan kanqa. Payllataj kutichisonqachej ñawpa tatasniykichejpa jallp'anman. Qanman qoyki aswan kurajta wawqesniykimanta nisqaqa Sichem jallp'ata, mayqentachus mayta maqanakuspa amorreosmanta qhechorqani, chayta. (Gen.48:20-22)

Jacobqa sumajtapuni Diospi jap'ikun, chayrayku paykunata sonqochaykun: *Noqaqa wañupusajña; chaywampis Diosmin qankunawan kanqa.* Nispa. Manaña imaraykupis iskayrayanchu, machituña kaspapis Diospipuni suyashan, ajinallatataj allchhisninta napaykun Diospa makinmantaj paykunata churan. Ajinamanta tukuchanchej kay 48 t'aqa, Genesis qhelqamanta yachakuyta.

Kunan, 49 t'aqaman yaykusun, chaypi rikusun Jacobpa puñuyninta 12 wawasninta bendeciykusqanta, sapa ujman imaynatachus Dios yanapananta willapun. Jinallatataj aswan qhepapi tantakorqanku 12 ayllusnintin jacob wañupunan kashajtin, paytaj 12 ayllusta bendeciykun. Diosqa sapa aylluman imaynatachus yanapananta nerqa sapa ujman, chanta tukuynin Israel runasmanpis. Chay tukuy nisqasninta Dios junt'anan kashanraj, wakinta junt'anña.

Kay t'aqapipis sumaj yachachinasta taripasun. Pasaj t'aqapi rikurqanchej Jacobta puñunampi sirikushajta, chaymanta ñak'ayta tiyaykuspa Josejpa wawasninta bendecirqa. Mayta kusikorqa Joseta ñawpaqempi rikuspa, manaraj wañushaspa. Chay qhepanta waj wawasninñataj tatankuman yaykunku. Chaypi tukuyninkuman parlapaykun wañunampaj wakichikuspa, sumajta encargaykun. Kay jina wañuy patapi kaspa, Diospa k'anchayninwan imaschus paykunamanta kananta willapun 12 wawasninman. Kunan p'unchaypi rikunchej chay junt'akusqantaña Diospa nisqanman jina.

Uj kutitawan rikunchej Jacobqa sumaja Diospi jap'ikusqanta. Diospa yanapayninta willapun 12 ayllus kanankumanta Israel suyupi, Canaan jallp'api tiyakunankuta, willapun. Kaypeqa Diospa ñawisninwan rikuspa parlashan jacobqa. Ñawirina kay 49 t'aqamanta ñawpa iskay chijllaykunata, Jacobpa qhepa kaj nisqasninta:

Jacobqa tukuynin churisninta wajyachispa, nerqa: Qayllamuwaychej wawasniy, noqaqa nisqaykichej imaschus qankunapaj qhepaman kananta. Astawan qayllamuychej, uyariychej, Jacobpa wawasnin, uyariychej tataykichejta. (Gen.49:1,2)

Ichapis kutin kutinta nishayku kay Jacobpa willasqanta. Chaywampis ujtawan reparana nisqampi: *imaschus qankunapaj qhepaman kananta*. Nin ;; Kay Diospa nisqasninta willapusqan junt'akunña, Israelitasman nisqasnin. Tukuyta t'ukuchiwanchej imaynatachus sapa aylluman nisqasnin junt'akusqanta yachaspa. Uj sumaj yachaysapa runa, yupaykuspa kay nisqasninta, chanta tukuynin Bibliata waturisqa imaynatachus junt'akusqanta. Moisespis astawan qhepata Diospa nisqasninta willallarqataj 12 ayllusman parlaspa.

Munasqa uyarej wawqemasi, Diospa nisqasnenqa junt'akunpuni, mana Israelpaj nisqasnillanchu, astawampis Egiptomanta, Ninivemanta parlasqan ima tukuynin junt'akunña, wakenqa kashanraj astawan ñawpajpi chaykunaqa junt'akunqa. Ujtawan ñawirina 2 chijllayta:

Astawan qayllamuychej, uyariychej, Jacobpa wawasnin, uyariychej tataykichejta. (Gen.49:2)

Kunan reparana Jacobta tukuy wawasninmanta kacharpayakushan, puñunampi tiyasqachá tojnumpi arrimakuspa, ajinata nin Hebreospipis11:21pi. **"*Creesqanrayku Jacobpis wañuy patapiña kashaspa, Josejpa churisninta sapa ujta bendecerqa, Diostataj yupaycharqa tojnunman atiykukuspa."*** Wakin runakunaqa ancha unayta onqospa wañupunku, Jacobqa sayk'usqallaña kashan, mana ima nanaywampis onqosqachu. Ajinaqa tojnumpi atiykukuspa wawasninta sapa ujta saminchaykun, tatajina ruwananta tukuchaspa. Sumaj kawsaypi kaspa kay pachapi ruwananta tukuchashan. Diosta jatunchashan, wawasnintapis Diospa makimpi churaykushan, payta qhatinankupaj rimalliykusishan. Ajinata kunan p'unchaypis tatakuna Diostapuni jatunchana, wawasninchejtapis Diospa makinman churapuna, payta qhatinankuta parlaykurisuman, ichari? Kunan ñawirina 3,4 chijllaykunata, Genesis 49 t'aqamanta:

Qanqa Ruben, kuraj waway kanki, kallpay, tukuy kallpaymanta phiwi waway, kuraj kaj runa kayniypi, kuraj kaj tukuy atiypi. Kunantajrí manaña ñawpaj kajchu kanki, imaraykuchus qanqa ashkha corrishaj yaku jina kanki; qan puñunayta ch'ichichapuwarqanki, tanta warmiywan puñuspa. (Gen.49:3,4)

Jaqay tiempo ñawpa tatakuna sumajta waturej kanku, pichus tatan kasqanta. Ajinapi Jacobqa Ruben churinta nishan payman rijch'akusqanta, usqayta corrishaj yaku jina kasqampi, imaynatachus wayna kaynimpi jacobpis karqa jinallataj. ***Manaña ñawpaj kajchu kanki***, nispa willapun; kuraj wawqen jinallataj sullk'a

kajpa qhepanpi karqa, ajinata. Ruben mana imapi ñawpajta rinchu, qhepallapipuni purikun, imaraykuchus tatampa contranta juchallikusqanrayku. Mana astawan parlasunchu imaynatachus Ruben juchallikusqan-manta, pillapis tatampa contranta juchallikun chayqa, mana walejtachu ruwan. Dios qhespichin ima juchatapis, payman kutirispa mañakujtinchej, chaywampis pantaspa diospa sonqonta nanachisqanchejmanta muchunanchej tiyan, imatachus p'akisqanchista thañichimamchej tiyan. Sichus imatapis suwakurqanchej chayqa, kutichinanchej tiyan suwasqanchejta.

Chayrayku manaraj tataykij, contranta juchallishaspa repararikuy sumanjta, ama supayta kasuychu, sonqo yuyayniykita waturiy, imaynatataj chaymanta wasiykipi willakunki? Manachu llakiyta, p'enqachikuyta wasiykiman apamushanki? Chayrayku chay millay juchasmantaqa ni parlanapischu, astawampis Pablo nisqanta Fil.4:8 chijllaypi uyarina: ***Kunanqa hermanos, kayta niykichej: Kay imaspipuni yuyaychej: Tukuy cheqa kajpi, tukuy allin kajpi, tukuy ima llimphu kajpi, tukuy k'acha kajpi, tukuy allimpaj qhawasqa kajpi ima. Sichus sumaj kanman, chayrí jatunchanapaj jina kanman chayqa, chay imaspipuni yuyaychej.***

Kunan rikunachej imaynatachus Jacob nisqanta Simeonman, Levimanwan, 5-7 chijllaykunapi:

Simeonwan, Leviwan wawqepura kanku; armasninkoqa juchachakuy armas kanku. Mana jayk'ajpis kayta munanichu tantakuyninkupi. Phiñasqa kashaspa, runata wañucherqanku, sajra sonqonkupi kashaspataj, torosta cojosta saqerqanku. Maldecisqa kachun chay phiñakuyninku, imaraykuchus millay chay phiñakuyninkoqa. Tukuynejman ch'eqerachisaj paykunata Israel ukhupi. (Gen.49:5-7)

Jacobpa iskay churisnin khuska kanku, kikin Lea mamamanta kasqankurayku. Yuyarina imaynatachus iskaynin wawqekuna Siquem llajtapi tukuynin kharista wañucherqanku, panankuta uj khari qhenchachaykusqanrayku. Paykuna phiñakuywan atipachikuspa ajinata tukuy khariswan pagachikorqanku. Mana chay walejchu karqa, chayrayku Jacob paykunata yuyarichishan.

Simeon-manqa, ura ladoman jallp'ata rak'irqanku, wakin Judajpa jallp'anwan chajrurqanku. Mana chay walejchu, Simeonqa ura ladopi, Egipto jallp'a ladompi. Tiempowan chinkaripun kay jallp'aqa, waj aylluswan chajrukun. Levi ayllunqa, sacerdotes kasqankurayku mana jallp'ata jap'inkuchu. Diospa qhuyakuynimpi Levita sumajchan, aylluntataj churan Diosman tukuy ayllusta chimpachinankupaj. Kunan p'unchaypeqa, sapa ujninchej sonqomanta Diosman qayllaykuyta atinchej

Jesucristoj sutimpi, manaña waj sacerdoteta faltachanchejchu. Imayna kawsayniyojpis kay, Jesucristoj yawarnin juchaykita llimphuchayta atillan, chayrayku Diosman qayllaykuyta atinki Jesucristoj sutimpi.

Ajinaqa mana noqanchej k'acha runa kasqanchejraykuchu Diosman qayllaykuyta atinchej, mana chayqa Cristoj yawarnimpi mayllasqa kasqanchejraykulla. Pedro cartampi 1 Ped.1:18,19pi nin jina: ***yachankichej jina, Diosqa preciowan kacharichisorqachej chay qhasi manakaj kawsaymanta, mayqentachus tatasniykichejmanta jap'erqankichej, chaymanta. Chay precioqa mana tukukoj imaschu karqa; mana qorichu, nitaj qolqechu karqa. Astawanqa, Cristoj qhapaj yawarninwan kacharichisqa kankichej, mana ch'ichiyoj, mana iman imanasqa corderoj yawarninwan jina.***

Chanta Pedro nillantaj 2:5pi: ***Qankunapis kawsaj rumi jina kaspa, Espirituman jina temploj perqasnimpi perqachasqa kankichej, juchamanta t'aqasqa santo sacerdotes kanaykichejpaj. Ajinaqa Dios Tataman jaywankichej Espirituman jina jaywanasta, chaykunataj Jesucristonejta allimpaj qhawasqa kanku Diospa ñawpaqempi.*** Ajinata parlan tukuy juchasninchejmanta Cristoj yawarninwan llimphuchaswas-qanchejmanta.
Ruben juchanrayku ch'ichichasqaña karqa, Simeonpis, Levipi jinallataj. Jamuj kamachej mana ayllunkumanta kanmanchu karqa, chayrayku Diosqa Judata ajllasqa ayllunmanta Cristo kanampaj. Paypis juchasapa karqa, chaywampis Dios qhuyakuynimpi Judata ajllarqa tukuynin ayllusmanta patapi kanampaj. Rikuna Genesis qhelqa 49 t'aqata, 8 chijllaypi nisqanta:
Judá, wawqesniykeqa mayta jatunchasonqanku. Enemigosniykita kunkanmanta jap'inki. Kikin wawqesniyki qanman k'umuykusonqanku. (Gen.49:8)

Josej mosqhoyninman jina tukuynin wawqesnin payman k'umuykusqanku. Kunantaj Jacob willashan jamuj p'unchaykunapi Judaman k'umuykunanku kasqanta. Judamanta llojsimunan karqa kuraj kamachej salvador Jesucristo. Ñawirina kunanqa 9-12 chijllaykunata, Genesis qhelqa 49 t'aqamanta:
Qanqa, Judá waway, qan kanki leon uña jina. Maypachachus aycha mikhunaykita qhechuyta munasunku chaypachaqa, pampaman winkuykunki uj jatun leompis kawaj jina. Pitaj payta toreanmanri? Ni pi qhechunqachu Judajpa atiyninta, ni makimpi kashaj, chay kamachina tojnuntapis, chay tojnuyoj

chayamunankama, pitachus tukuy llajtas kasonqanku, pichus burritonta uvas huertaman watajpata, pichus uvas ch'irwasqaman pach'asninta t'ajsajpata, chay. Ñawisnenqa aswan yanas kanku vinomanta nisqaqa, kirusnimpis aswan yurajkuna lechemanta nisqaqa. (Gen.49:9-12)

Diospa nisqasninmanta astawan sumaj kaypi kashan. Unayña nerqa warmej mirayninmanta uj jatarimunanta supayta atipanampaj. Genesis qhelqa 3:15 nishan: ***Qantawan warmitawan chejninachisqaykichej. Jinallataj mirayniykiwan, miarayninwampis chejninakonqanku. Miraynin umaykita saruspa, p'altarparenqa, qantaj chaki talonninmanta khaninki, nispa***. Ajinata ñawirerqanchej Genesis qhelqapi unanchashaspa. Kay nisqata willallarqataj Abrahmaman, Isaacman, Jacobmampis. Kunan ujtawan yuyachin Judamanñataj, paypa mirayninmanta kuraj kamachej jamunqa, nispa.

Mana chayllachu, ***Siloh*** niyta munan "**samay kusiy**",nispa Jesucristo kusiy samayta tukuyman korqa, paylla chay samayta qowanchej, chaykunaqa kunankamapis mana waj kanchu. Munasqa uyarej waqemasi, kay pachapi Jesus kawsashajtin, tukuyman wajyarerqa kay jinata:nispa ***Noqaman jamuychej, tukuy sayk'usqa kajkuna, llasa q'epiyojkuna ima, noqataj samarichisqaykichej. (Mat.11:28)*** Chayrayku Jesusqa Siloh nisqa, payta samaricherqa tukuy onqoykunawan llakisqasta, juchapi watasqastapis kacharicherqa supaypa makinmanta qhechuspa, chay tukywanpis wakin runasqa wasancharqanku. Ujtawan Jesus kutimonqa kamachiyninta tukuchaykunampaj, makimpi kamachinan varayoj. Kay 49 t'aqapi, 24 chijllaypi willallantaj Diosmamta jamunanta ***Israelta michejninrayku, waqaychajninraykutaj***. Ajinamanta kay kamachejqa michej, waqaychajtaj. Numeros qhelqapitaj 24:17 chijllaypi nillantaj: ***"...Jacobmanta uj ch'aska llojsenqa, Israel uqhumantataj uj rey jatarenqa..."***

Sumajta unanchana Cristomanta sut'inchasqanta. Pay warmej miraynin-manta llojsipa supayta atipaykun, ñawpa tatakunaj nisqanman jina junt'arqa. Paylla kusiy samayta tukuyman qowanchej, Paytaj kuraj kamachej. Paytaj michejkunamanta kurajnin, kawsayninta churarqa ovejasninrayku, kawsarimuspataj, jaaj pachaman wicharin, chaymantataj kutimonqa ovejasninta janaj pachaman pusakapunampaj. Paytaqa maychhika ashkha runas wasancharqanku, Mat.21:42 nin jina: "...***Wasi ruwajkunaj qhesachasqanku rumeqa aswan sumaj wasi esquina rumiman tukupun. Chaytaqa Señor ruwarqa t'ukunanchejpaj jina..."*** Kunitanqa jesus

sumajta k'ancharimushaj ch'askajina iglesiampaj kashan. Payqa Adampa mirayninmanta, Setmantawan, Abelta wañuchisqankurayku. Setmanta miraynenqa chayan Noeman, chanta Sem sutiyojman, Abrahamman, Isaacman, Jacobman; kunan Judamanñataj. **Munasqa uyarej wawqemasi** reparana Diosqa sumaj yuyasqanman jina tukuy imata junt'ashan, chay yuyasqan jatun munakuyninmanta, qhuyakuyninmanta, cheqa kajman jinataj ruwakushan kunankama.

Kunan reparana iskay kuti jamusqanmanta sut'inchasqanta. ***"...pichus burritonta uvas huertaman watajpata..."*** Ajinata Jesus Jerusalen llajtaman yaykurqa, Diospa Ajllasqan, kamachejninku kanampaj churakorqa burritopi yaykuspa. Chanta nillantaj: **"*... pichus uvas ch'irwasqaman pach'asninta t'ajsajpata...*"** Jesucristo tukuypa juchasninta yawarnimpi mayllarqa, vinowan jina. Ujtawan kutimojtintaj, Isaiaspi ninjina p'achasnenqa k'ancharishaj kanqa, ñawisnintaj tukuy paypa contrampi kajkunata atipasqanmanta puka jina kanqa. Chay kutimojtenqa tukuyta atipaykuspaña jamonqa, kamachiyninta tukuchaykunampaj wiñaypa wiñaynintimpaj.

Paytaj tukuyta waturenqa, ovejas jinachus kasukurqanku wiñay kawsaymna yaykunankupaj; chayrí cabras jinachu mana kasukoj kanku wiñay wañuyman wijch'uykusqa kanakupaj. Munasqa uyarej wawqemasi, kay Judaman nisqasnin sumajpuni kashan. Kunan p'unchay ajllakunanchej tiyan, oveja jinachu payman k'umuykusun, cabra jinachu juchapi phinkiykachaspa kawsasun. Noqaqa munayman tukuyninchej oveja jina Diosman k'umuykunaykichejta. Chay jina sumaj willanasta jap'ikuspa, kunan pacha Diosmanta mañakuy. Ajina kachun, tinkunakama.